

МЕТОДОЛОГІЯ ГЛОБАЛІСТИКИ ЯК МЕТОДОЛОГІЧНА ЗАСАДА ДОСЛІДЖЕННЯ ФЕНОМЕНУ ВИЖИВАННЯ

Чхеайло А.А. (м. Харків)

В статті розглядається феномен виживання в контексті теорії глобалістики як методології вирішення глобальних проблем людства. Глобалістика вперше виявила закономірності динаміки самознищення сучасного світу та поставила питання про розробку стратегій виживання людини та довкілля..

Ключові слова: виживання, глобалістика, глобалізація, глобальні проблеми, сталий розвиток, ноосфера, екологічна культура, екологічна етика, глибинна екологія, синергетика.

Вступ

Глобалізація, яка охопила майже кожну сферу життя сучасної людини, все більше привертає до себе увагу дослідників. Ще на початку 90-х років ХХ ст. тема глобалізації не розглядалася як проблема. А вже в кінці 90-х років вона зайняла лідерські позиції у соціальній науці та суспільній дискусії. На сьогоднішній день погляди на глобалізацію залишаються багатоманітними, а оцінки мають взаємовиключний характер: досі немає єдиної відповіді на питання, чи несе вона нові можливості, чи навпаки, небезпеку, у чому її сутність та прояви, чи потрібно сприяти глобалізації або опиратися їй. Єдність спостерігається лише в одному – її неможливо зупинити. Усвідомлення неминучості глобалізації призвело до формування глобалістики – нової інтегральної науки про сучасний світ та актуалізації в її рамках феномену виживання як проблеми збереження та гармонічного розвитку людини, природи та суспільства.

Метою статті є розкриття основних аспектів теорії глобалістики як методологічної засади соціально-філософського дослідження феномену виживання, окреслення її евристичних можливостей щодо обґрунтування шляхів розв'язання проблем, які виникають у даному контексті.

Аналіз останніх досліджень

Теоретико-методологічною основою статті є роботи класиків глобалістики: В. Вернадського, Д. Медоуза, А. Печчеї, Е. Пестеля, Д. Гвішиані, Д. Форрестера. Сучасну теорію глобалістики розробляють О.П. Федотов, Г.С. Хозін, В.І. Данілов-Данільян, А.Д. Урсул, Н.Н. Моїсеїв, Л.В. Лесков, А.П. Назаретян, серед українських дослідників можна виокремити В.Г. Воронкову, А.В. Толстоухова, М.М. Кисельова, М.І. Хилько та інших.

Постановка проблеми

Свій початок глобалістика як наука бере з 70-х років ХХ століття. До 90-х років глобалістику розуміли досить обмежено, як вчення про глобальні проблеми сучасності. Такими проблемами були визнані: екологічна, демографічна, сировинна, міжнародної безпеки, продовольча та інші. Таке розуміння глобалістики як науки не сприяло її розвитку, адже неможливо було виокремити єдиний об'єкт дослідження та єдину методологію.

Розв'язанням окремої глобальної проблеми займалися окремі групи вчених: екологічні проблеми досліджувалися екологами, продовольчі - економістами, соціальні - соціологами. До середини 90-х років взаємозв'язку та єдності глобальних проблем не було. В цей період відбувається становлення глобалістики як науки, визначається зміст категорії «глобалістика», з'являються перші теоретичні дослідження, які торкаються проблем виживання. Сьогодні вже можемо говорити не тільки про такі її основні напрями як економічна глобалістика, політична глобалістика, соціальна глобалістика, екологічна глобалістика, глобальна прогностика та інші. Намітилась тенденція посилення взаємозв'язку, єдності цих напрямів, що говорить про становлення інтегрованої науки.

Обговорення проблеми

Наприкінці 90-х років з'явилися спроби підбити певні підсумки розвитку сучасної глобалістики як науки. Зокрема, Є.О. Тюгашев [6] у центр дискусій з цієї проблеми поставив доповіді Римському клубу і концепції сталого розвитку. На нашу думку, така точка зору обмежує можливість розвитку концепцій глобалістики, адже дослідження глобальних проблем і розробка стратегій виживання велася та ведеться і поза рамками Римського клубу. Процес глобалізації сприймається та оцінюється неоднозначно, і рух антиглобалістів слугує тому підтвердженням. Сама глобалізація є суперечливим явищем: з одного боку, відкриваються нові можливості, пов'язані з розвитком і розповсюдженням інформації, знань, нових технологій тощо, з іншого – посилюються існуючі у світі конфлікти та протиріччя, виникають нові проблеми. Відбувається посилення геоекономічного розшарування світу, розширення географії слаборозвинених країн, зростання світової нестабільності, експансія вестернізації у сфері культури, зростання безробіття, глобалізація поширення наркоторгівлі, організованої злочинності, хворобливих психологічних наслідків, що виражаються у загостреному сприйнятті нерівності маргіналізованими групами населення та країнами. З впевненістю можна говорити про новий катастрофічний розкол цивілізації, що загрожує виживанню людства. Процеси глобалізації важко лімітувати, оскільки вони розвиваються у погано передбачуваний сфері соціально-психологічних відносин, а не тільки в області економічної мобілізації суспільства. Однак ці процеси можна спрямовувати та контролювати, щоб не відбулася соціальна катастрофа. Саме розробка раціональних критеріїв для створення умов збалансованої планетарної соціокультурної системи відіграє важливу роль у соціальному контексті проблеми виживання. Необхідна свідома політика, спрямована на інтеграцію людського та соціального вимірів у цьому процесі як доповнення економічної та інформаційної інтеграції, яка сьогодні перебуває у процесі становлення. Її невід'ємною рисою є фіксація у міжнародній політиці, у формі юридичних норм, глобального права всіх народів на гідне життя, безпечне навколишнє середовище, на культурне життя та цивілізаційну самобутність. Таким чином, на перший план виходить соціокультурний фактор, який є смисловим стрижнем процесів

Методологія глобалістики як методологічна засада дослідження феномену виживання

глобалізації і стратегій виживання. Важливе методологічне значення для розуміння проблем виживання у контексті сучасної глобалістики має виділення двох моделей світового розвитку. Перша має назву біосферна, вона ґрунтується на ролі біосфери як фундаментального фактора регуляції та стабілізації навколишнього середовища. Згідно цієї концепції, людина раніше, ніж інші представники біосфери відчує екологічні межі свого існування. Тому вирішальне значення для виживання людства має збереження біотичної регуляції природних спільнот, наявність неорних земель тощо [9, с. 285-286]. Друга, ресурсна концепція, розглядає природу загалом як джерело ресурсів, базуючись на розвитку праці - і ресурсозберігаючих технологіях для вирішення проблем демографії, економіки тощо. Важливо зазначити, що обидві моделі - біосферна і ресурсна - є взаємодоповнюючими, хоча перша з них все-таки наголошує на більш фундаментальних факторах, ніж друга. Разом із тим великий інтерес викликають підходи до вироблення стратегій виживання, які розробляються у рамках сучасної парадигми глобалістики. Їх можна узагальнити у п'ять груп. Перша представлена концепцією «межі зростання». В основі цієї концепції лежить тематика доповідей Римському клубу, а саме проблема меж зростання, пошук яких відбувається не тільки в планетарно-ресурсному масштабі, але й у внутрішніх обмеженнях людства. Друга група представлена концепцією «сталого розвитку». Ця парадигма розроблена під керівництвом Л. Брауна в Інституті всесвітніх спостережень. Наприкінці 80-х - початку 90-х років поняття «сталого розвитку» набуло надзвичайної популярності та розповсюдження, потіснивши навіть екологічну термінологію. Словосполучення «sustainable development», перекладене як «сталий розвиток», привернуло увагу світової спільноти після публікацій доповіді «Наше спільне майбутнє», яка була підготовлена Комісією ООН у справах навколишнього середовища та розвитку. Поняття «сталого розвитку», що активно розробляється сьогодні, дозволяє органічно сполучити екологічні, соціально-економічні, національно-історичні, культурні аспекти буття різних народів і регіонів, усього людства. Саме тому його доречно залучити до аналізу феномену виживання. Незважаючи на те, що термін «сталий розвиток» широко використовується у науковій і популярній літературі, до цього часу відсутнє його загальноприйняте визначення. У світовій літературі фіксується кілька десятків визначень. Одні дослідники пов'язують сталий розвиток з необхідністю зміни характеру економічного росту, інші - зі збереженням біосферної рівноваги, треті - з модернізацією взаємин розвинених країн та країн, що розвиваються, четверті - з глобальним керуванням світовими соціально-економічними процесами тощо. Таке розмаїття визначень впливає з розмаїття підходів до стратегії сталого розвитку. У соціально-філософському дослідженні проблеми виживання будемо розглядати «сталий розвиток» як виживання та постійний розвиток цивілізації в умовах збереження навколишнього середовища, перш за все, біосфери, а також розробка та реалізація стратегії суспільства, дії якого забезпечують можливість переходу біосфери та

соціуму в стан рівноваги. Стратегія виходу на рівень сталого розвитку пов'язана з розробкою якісних критеріїв зростання, відмовою від кількісних стереотипів, поєднанням соціальних, духовних, екологічних, економічних підходів. Хоча концепція сталого розвитку і приділяє велику увагу проблемам екології, все ж дослідники схиляються до думки про необхідність кардинальних перетворень самої людини, зміни її свідомості для створення нового суспільства, яке базується на таких загальнолюдських цінностях, як мудрість, справедливість, солідарність, свобода, демократія, економічні та соціальні права громадян, самоврядування, здорове навколишнє середовище, культурне розмаїття. Такі зміни повинні бути проведені цілеспрямовано, свідомо, повинні регулюватися та спрямовуватися самими людьми в глобальному масштабі.

Автори концепцій сталого розвитку на пострадянському просторі використовують спадщину В.І. Вернадського, формулюючи «ноосферну концепцію цивілізаційного сталого розвитку». Ідея близькості понять сталого розвитку та становлення ноосфери була підтримана багатьма авторами. Об'єднання в одну концепцію ідей сталого розвитку та становлення сфери розуму дозволяють використовувати низку принципів сталого розвитку для процесів переходу до ноосферогенезу. Виживання цивілізації є необхідною умовою становлення ноосфери, на цьому ж зосереджена й ідея сталого розвитку. Сталий розвиток пропонується як стратегія шляху до ноосфери, нового якісного стану людства, який допомагає подолати сходи розвитку від постіндустріального суспільства до інформаційного, від нього до екологічного суспільства і далі до космоноосферного. Сутність ноосфери духовно-інформаційна та раціонально-моральна, пріоритет над речовиною та енергією в ній займуть інформаційні ресурси розвитку, а свідомість буде домінувати над буттєвими аспектами, інтелектуальні процеси повинні будуть розвиватися, випереджаючи матеріальні. У концепції сталого розвитку пріоритетне значення віддається духовно-інтелектуальним компонентам [7, с. 33]. Третя група представлена концепцією «екологічної культури». Відносно розвитку ноосфери культура виступає як екологічна культура, як специфічний інструмент організації ноосфери. На думку Л.І. Юрченко, «саме суперечності біологічного і небіологічного, власне природного і специфічного знімаються в екологічній культурі» [10, с. 81]. Екологічна культура налаштовує дослідника на гармонію світу, його поліфонічне значення; дає цілісну перспективу розвитку єдиної системи ймовірних процесів, характерних для ноосфери. Крім виконання функцій гаранта єдності суспільства та природи, екологічна культура є мірою усвідомлення цілісності ноосфери. Власне у цьому і проявляється влада людини над природою – в усвідомленні залежності людини від природи, її єдності з природою, а також діяльності на основі цієї свідомості. На соціальному рівні екологічна культура проявляється в управлінні процесом розвитку ноосфери, засуджуючи варварське ставлення до природи. На рівні особистості – створює в свідомості «внутрішню ноосферу», перебудовує

внутрішній світ відповідно до законів розвитку природи в її єдності та самотності. Екологічна культура впливає на систему цінностей, прийнятих у даному суспільстві, підриває панування антропо- та соціоцентризму, як ностальгія за втраченою гармонією з природою. Екологічна культура - напрям людської діяльності та мислення, від якого істотним чином залежить нормальне існування сучасної цивілізації, її сталий розвиток у майбутньому. Це особливо актуально в нинішній час, коли екологічна ситуація постійно ставить класичне запитання «бути чи не бути», коли перед людством постала проблема виживання. Одна з найбільших можливостей сталого розвитку суспільства розкривається у поступовому усвідомленні потреби в екологічній культурі на рівні повсякденної свідомості. Адже успіхи соціальних перетворень багато в чому залежать від того, у якій мірі людина підготовлена до свідомого регулювання суспільних процесів. У сучасній екологічній політиці як суб'єкт історичної творчості усе найчастіше відображається необхідність удосконалення економіки, науки і культури з урахуванням наслідків впливу людини на природу, ставиться задача забезпечити раціональне використання і відтворення природних ресурсів. Екологізація громадського життя виявляється й у виділенні нового напрямку в системі екологічного виховання. Метою такого виховання є формування екологічної культури суб'єкта за допомогою екологічної освіти й організації діяльності суб'єкта з урахуванням екологічної доцільності. На сьогоднішній день деякі вчені вважають, що головне джерело екологічної кризи – моральна розбещеність, а найбільш серйозний вид забруднення – забруднення розуму і серця. Екологічна криза – це, насамперед, моральна криза і вона вимагає морального вирішення. Пошуки шляхів подолання джерела екологічної кризи приводить нас до екологізації етики, у якій людина і світ знаходилися б у згоді один з одним. Етика сучасного суспільства, охоплюючи природу, входить у екологічну культуру як її складова, і через етику культура поєднується з природою. Аналізуючи і узагальнюючи сучасні різноманітні визначення і характеристики екологічної етики, Карпенко К.І. у своїй монографії дає наступне визначення цього феномену. «Екологічна етика – це не етика окремої особистості або суспільства, заснована на екологічних імперативах культури. Перейнята духом моральної включеності у самосвідомість, вона є наче б універсальною етикою людської діяльності. Вона є етикою, що визнає розвиток людства у цілому й такою, що стосується не тільки людей, а й природи й установа відповідних відносин між ними» [4, с. 91]. Роль і функція екологічної етики за своїм характером дуже різноманітні. Вони можуть включати опис екологічної етики як екологічного консенсусу, необхідного для законодавства, що виражає необхідний компроміс між економічними вимогами й екологічними обмеженнями; принципи, що об'єднують предметне поле етики, медицини і закону; екологічний кодекс поведінки; загальне усвідомлення наслідків, викликаних діями людини. Аналіз різних наукових поглядів на проблему свідчить, що екологічна етика тільки «стає на ноги» і має безліч суперечливих і невирішених питань. Вона

базується на двох фундаментально розбіжних ідеологіях – піклування про індивідуальних живих істот як прямих об'єктів моральної уваги і турботу про види, екосистеми, навколишнє середовище, біосферу в цілому. В обох випадках розвиток екологічної етики вимагає активації совісті і відчуття обов'язку. Екологічна етика починається не з наукових аргументів, а з відчуття солідарності з природою. Сьогодні, коли людина одержала значну силу і владу над природним середовищем, особливо гостро постала проблема встановлення гармонії з ним. На її вирішення якраз і націлена екологічна етика, розвиток якої можна виразити не тільки через філософські, але і через екологічні поняття. Можна сказати, що етика в екологічному відношенні – це обмеження волі та дій у боротьбі за існування. Екологічна етика не є традиційною етикою активного самовдосконалення або пасивного самозречення від скверни буття. На противагу цим етичним системам вона орієнтована на розвиток самосвідомості людини як окремої людини, так і людства в цілому, сполучена із загальним благоговінням перед життям. Вона не обтяжена провиною ні перед нинішнім, ні перед прийдешнім поколінням. Екологічна етика прагне до формування такого світосприймання й світовідчуження, що відбивають готовність людини прийняти на себе відповідальність не тільки за саму себе, але й за людську цивілізацію в цілому. Людина розглядається нею не тільки як істота, що пасивно споглядає, але й як страждаюча, чужина до будь-яких екологічно небезпечних ситуацій і небайдужа стосовно будь-яких форм життя [4, с.92-93]. Найбільш радикальним варіантом екологічної культури є «глибинна екологія» (термін введений норвезьким філософом А. Нейсом в 1973 р.). Зміст глибинної екології представляє ідея абсолютної цінності всіх сфер життя, біосферної рівності, процвітання всіх форм життя на Землі, незалежно від їхньої корисності для людини. Відповідно до ідеї біосферної рівності, «усі компоненти в біосфері мають однакові права на життя та процвітання, на досягнення власних індивідуальних форм розквіту та самореалізації усередині більш великої самореалізації Землі» [3, с. 108].

Глибинна екологія орієнтується на такий розвиток самопізнання, коли людина на основі поглибленої екологічної чуттєвості усвідомлює, що створена в єдності з усім світом і захист цього світу і є захист себе [3, с. 105]. Фундаментальний принцип глибинної екології – це трансперсональна ідентифікація. Ця ідентифікація стверджує цінність існування як такого і викликає усвідомлення, «що ми і всі інші істоти – аспекти єдиної реальності, яка розгортається» [3, с. 109]. Ідеї концепцій екологічної культури передбачають здійснення тектонічного зрушення у свідомості людства. Сильні сторони цих концепцій - ідеї самоцінності всього живого, біосферної рівності, відчуття цілісності світу. В сучасній науковій літературі прихильників екологічної культури часто критикують за те, що більшість їх пропозицій нереальні, але важливо не досягнення абсолютного, а прагнення його. На жаль, екологічна культура ще неспроможна сьогодні привернути належну увагу до себе з боку тих, хто приймає рішення з питань раціонального природокористування та управління навколишнім

Методологія глобалістики як методологічна засада дослідження феномену виживання

середовищем. Четверта група підходів до обґрунтування стратегії виживання пов'язана з ідеєю «керованої автоеволюції людини». Цей підхід розглядає людину як проміжну ланку у процесі еволюції розумних істот (К.Е. Ціолковський, В.І. Вернадський). Мова йде про керовану зміну її субстанції, фізичної та біологічної природи, яка повинна привести до якісно нової психо-фізіологічної регуляції організму. Ідеї керованої автоеволюції людини розвиває Л.В. Лєсков [5]. Сучасна екологічна та антропологічна криза приводить до висновку, що створена біологічною еволюцією сучасна «емпірична людина» не має історичної перспективи. Тому, вважає Л.В. Лєсков, перед людиною постає необхідність розробки програми модернізації власного генома, а завершенням цього автокерованого процесу буде виникнення біологічного виду *Homo novus* – «людини нової». Привабливість даної гіпотези у темпах її здійснення та радикальному результаті: створення нової людини. Однак, непередбачуваність наслідків такого втручання в геном людини не дозволяє розглядати його як стратегічну перспективу забезпечення виживання людства. П'ята група підходів поєднує у собі синергетичні концепції виживання. На думку, В.Г. Воронкової, саме «в контексті синергетичної парадигми філософія глобалізації дає аналітикам, господарським і політичним діячам нову основу, що дозволяє зрозуміти, в якому напрямку розвиваються економічні і політичні відносини; в якому стані знаходиться економіка країни чи окремого підприємства; позитивні чи негативні наслідки відіграє глобалізація для національної безпеки чи економічного розвитку держав та корпорацій» [1, с. 23]. Поняття «синергетика» отримало широке поширення у сучасних наукових дискурсах і дискусіях останніх десятиріч у сфері методології. У XX-XXI столітті бурхливо розвивається наука синергетика – теорія самоорганізації відкритих систем, тобто систем з певними джерелами енергії, речовини та інформації; предметом синергетики є процеси самоорганізації, тобто спонтанного структурування. В основі синергетичної парадигми глобалізації виникає особливе відношення до певних явищ і процесів: синергетика руйнує статичну картину світу, яка представлялась гармонічної, упорядкованою та піддатливою для управлінської та реформаторської діяльності; синергетика має за мету пошук універсальних законів самоорганізації складних соціальних структур; синергетика розкриває природу співвідношення порядку та хаосу; синергетичний аналіз стверджує, що існує багато власних виходів з кризових ситуацій, які відповідають природі гармонізації відносин людина-людина, людина-природа. Еволюцію системи в контексті синергетичного підходу слід розглядати як необмежену послідовність процесів самоорганізації: 1. відносно стабільний стан втрачає стійкість: причинами, які викликають втрату стійкості, можуть бути зміни внутрішнього стану чи зовнішні обмеження; 2. біфуркація, яка зумовлюється новим елементом у системі чи управлінським, запускає цей управлінський процес, який приводить до подальшої самоорганізації системи; 3. по завершенню процес самоорганізації, що еволюціонує, система переходить у новий, відносно

стійкий стан. Функціонування синергетики у контексті глобалістики і проблем виживання розглядається у трьох аспектах її взаємодії з суспільством: синергетика як глобальна картина світу, синергетика як методологія, синергетика як наука. Синергетична картина світу включає в себе і людину, в якому вона покликана усвідомити свою роль і відповідальність у єдності співтворчості з природою, необхідність підпорядкування людини законам коеволюції, тому в дослідженнях аналізуються соціоантропологічні і соціокультурні аспекти глобалізації.

Висновки

Глобалізація світу зі своїми можливостями, небезпеками, смертельними загрозами стала головною проблемою в порядку денному людства у ХХІ столітті і поставила його на межу виживання. Проблема виживання людства складається з багатьох складових і для її вирішення потрібен системний підхід, всебічне урахування всіх існуючих факторів, їхніх взаємозв'язків і протиріч. Сучасна глобалістика за своєю природою є міждисциплінарною наукою. Саме міждисциплінарний підхід повинен стати головним теоретичним принципом глобалістики як методологічної основи соціально-філософської реконструкції феномену виживання. Невипадково, сьогодні намітилися тенденції взаємозв'язку таких основних напрямків теорії глобалістики як політична глобалістика, економічна глобалістика, соціальна глобалістика, екологічна глобалістика, глобальна прогностика та інші. Питання про зміст і сутність глобалістики залишається дискусійним і сьогодні. У той же час найбільш універсальними та пріоритетними проблемами глобалістики можна вважати глобальну проблему сталого розвитку та проблему організації управління глобальним розвитком. Разом із тим великий інтерес викликають підходи до вироблення стратегій виживання, які розробляються в рамках сучасної парадигми глобалістики. У процесі історичного розвитку, концепції виживання помітно зрушують у бік все більшої антропологізації проблематики. Адже немає ані найменших підстав вважати, що сучасну кризу вдається перебороти без радикальних змін менталітету та способу життя людей у глобальному масштабі. Дослідники схиляються до думки про необхідність кардинальних перетворень самої людини, зміни її свідомості для створення нового суспільства, яке базується на таких загальнолюдських цінностях, як мудрість, справедливість, солідарність, свобода, демократія.

Перспективи подальших наукових досліджень:

– проаналізувати практичні проблеми виживання, безпеки і розвитку у глобалізованому світі; розглянути проблему виживання у контексті духовного самовизначення особистості.

Література

1. Воронкова В.Г. Філософія глобалізації: соціоантропологічні, соціоекономічні та соціокультурні виміри/ В.Г. Воронкова. – Запоріжжя: Видавництво ЗДІА, 2010. – 272 с.

2. Глобалізація і безпека розвитку: Монографія / О.Г. Білорус, Д.Г. Лук'яненко та ін.; Керівник авт. Колективу і наук. ред. О.Г. Білорус. – К.: КНЕУ, 2001. – 733 с.

3. Ермолаева В.Е. Ноосфера, экологическая этика и глубинная экология/ В.Е. Ермолаева// Гуманитарный экологический журнал. Т. 4. Вып. 2. 2002. – С. 67 – 79.

4. Карпенко К.І. Природа і жінка: Перспективи екофемінізму в Україні/ К.І. Карпенко. – Харків: «Крук», 2005. – 320 с.

5. Лесков Л.В. Возможна ли эволюция Homo sapiens?/ Л.В. Лесков// Общественные науки и современность. – 1994. № 6. – С. 147-154.

6. Тюгашев Е.А. Современная глобалистика: центрация дискурса/Е.А. Тюгашев// Гуманитарная науки в Сибири. Серия: археология и этнография. – Новосибирск, 1998. – № 1. – С. 54-57.

7. Урсул А.Д. Государство в стратегии устойчивого развития / А.Д. Урсул. – М., 2000. – 269 с.

8. Федотов А. П. Глобалистика. Начала науки о современном мире: Курс лекций / А.П. Федотов. - М. : Аспект Пресс, 2002 . - 224 с.

9. Экологические проблемы: что происходит, кто виноват и что делать?/Ю.М.Арский, В.И.Данилов-Данильян, М.Ч.Залиханов, К.Я.Кондратьев, В.М.Котляков, К.С.Лосев. – М.: Изд-во МНЭПУ, 1997. – 330 с.

10. Юрченко Л.І. Екологічна культура в контексті екологічної безпеки: Монографія/ Л.І. Юрченко. – К.: Видавництво ПАРАПАН, 2008. – 296 с.

Чхеайло А.А. *Методология глобалистики как методологическая основа исследования феномена выживания.*

В статье исследуется феномен выживания в контексте теории глобалистики как методологии решения глобальных проблем человечества. Глобалистика впервые выявляла закономерности динамики самоуничтожения современного мира и поставила вопрос о разработке стратегий выживания человека и окружающей среды.

Ключевые слова: выживание, глобалистика, глобализация, глобальные проблемы, стабильное развитие, ноосфера, экологическая культура, экологическая этика, глубинная экология, синергетика.

Cheajlo A.A. *Global studies methodology as a methodological basis of the "survival" phenomenon research.*

In the article is reviewed the phenomenon of survival in the context of theory of globalistics as methodology of decision of global problems of humanity. For the first time globalistics has revealed laws of dynamics of self-destruction of the modern world and has raised the question about development of survival's strategies of man and environment.

Key words: survival, global studies, globalization, global problems, steady development, noosphere, ecological culture, deep ecology, synergetic.